

การศึกษาวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์:
กรณีศึกษา หมู่บ้านสะเนฟ่อง ตำบลไล่โว่
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*

An Analytical Study of Peaceful Culture of
Pow Karen Ethnic Group: A Case Study of
Sanepong Village, Laiwo Sub-District,
Sangkhlaburi District, Kanchanaburi Province

^{1*}พระมหาณัฐ สติเว पुलโล และขันทอง วัฒนประดิษฐ์

^{1*}Phramaha Nat Sativepullo and Khantong Wattanapradith

สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peace Studies Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

^{1*}Corresponding Author. Email: laos2526@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเนฟ่อง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อศึกษาสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี 3) เพื่อวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบลงภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำกลุ่มสนทนา จำนวน 5 ท่าน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 6 กลุ่ม จำนวน 15 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า 1)หมู่บ้านสะเนฟ่องมีการก่อตั้งมานานกว่า 400 ปี ในอดีตเป็นที่ตั้งของตัวเมืองสังขละบุรี และมีพระแก้วขาวซึ่งรัชกาลที่ 3 พระราชทานให้เป็นพระคู่บ้านคู่เมือง 2) สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเนฟ่อง แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มความเชื่อดั้งเดิม ได้แก่ ความเชื่อเรื่องไหว้ผีบรรพบุรุษ 2. กลุ่มการประกอบอาชีพ ได้แก่ การทำไร่ การบุษาดันไม้ ประเพณีฟาดข้าว ประเพณีข้าวใหม่ ประเพณีผูกข้อมือ และ 3. กลุ่มประเพณีทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ประเพณี 12 เดือน และการ

บวชต้นไม้ 3) เมื่อวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมตามหลักพุทธสันติพบว่า 1.กลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตาม หลักศีล 5 หลักสันโดษ หลักสราณียธรรม หลักการวธธรรม และหลัก ฆราวาสธรรม 2.กลุ่มความเชื่อดั้งเดิม สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตาม หลักความกตัญญู 3.กลุ่มแนวคิด เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตามหลักความกตัญญู สราณียธรรม และหลัก ฆราวาสธรรม 4)กลุ่มประเพณีทางพระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตามหลักศีล 5 หลัก สราณียธรรม และหลักการวธธรรม แลวนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นเหตุให้ทุกคนในชุมชนอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุขและสันติสุข

คำสำคัญ: สันติวัฒนธรรม; กะเหรี่ยงโปว์; บ้านสะเน่พ่อง

Abstract

This research aimed (1) to study the history and the concept of life of the Pow Karen village, Sanepong Village, Laiwo Sub-district, Sangkhla Buri District, (2) to study peaceful culture of Pow Karen according to Buddhist peaceful means, (3) to analyze peaceful culture of Pow Karen according to Buddhist peace means. This research is a qualitative research of in-depth interviews and focus group of 5 people and discussions from key informants divided into 6 groups of 15 people.

The result from this research declares that:

1. Sanepong Village is a village with a history of more than 400 years; in the past. Sanepong Village was once the home of Sangkhlaburi town, and there was Phra Kaew Khao, which was received from King Rama III as a Town Buddha Image.

2. The cultural peace of Pow Karen, Sanepong Village, it can be divided into 3 groups: 1) A Group of traditional beliefs, i.e. beliefs about ancestral worship, 2) A Group of related to agricultural occupation, i.e. concept of farming, concept of tree worship, Rice-eating tradition, New-rice tradition and Wrist-tie tradition and 3) A group of concepts and traditions related to Buddhism, i.e. the tradition of 12 months and the tradition of Tree ordination.

3. From the analysis of cultural peace according to Buddhist peaceful means, it is found that 1) The group of lifestyle Reflecting the practice of 5 Precepts, Monastic, Saraniyadhamma, Gharavatadhamma and Gharavasa-dhamma. 2) The group of traditional beliefs the practice of Gratitude. 3) The Group of related to agricultural occupation the practices of Gratitude, Saraniyadhamma and Gharavasa-dhamma 4 and 4) The group of Buddhist traditions reflecting the practice of 5 precepts, Saraniyadhamma, Gharavadhamma and applying them for daily life to live together peacefully in the community.

Keywords: Peaceful Culture; Pow Karen Ethnic Group; Sanepong village

บทนำ

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติทางสังคม ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เมื่อมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น สังคมมีความเจริญทางวัตถุมากขึ้น วิธีการดำเนินชีวิตของคนเราก็กต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยของ สังคม สังคมไทยก็เช่นเดียวกันที่ได้รับอิทธิพลการของเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก จนคนส่วนใหญ่ในสังคม ปรับตัวเองไม่ทันจึงทำให้เกิดปัญหาทางวัฒนธรรมที่ต้องมีการแก้ไขกัน ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทที่มี การทำนาและการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลักแต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มุ่งหวังผลิต สิ่งต่างๆ เพื่อส่งออกไปขายนอกประเทศเกิดโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของผู้คน ซึ่งการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานดังกล่าวนี้มีผลกระทบทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในชนบท และในเมือง เป็นอย่างมากซึ่งในสังคมชนบทนั้น แต่เดิมอยู่กันอย่างเรียบง่าย ในกรอบของประเพณีที่มีจารีต และ ขนบธรรมเนียมท่วงถิ่นคอยควบคุม ให้ผู้คนอยู่กันอย่างสงบสุข ด้วยอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงของกระแส สังคมสมัยใหม่ดังกล่าว จึงทำให้วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยจึงเป็นสาเหตุให้คน รุ่นหนุ่มสาวย้ายออกไปศึกษาต่อหรือทำงานที่อื่น ทำให้สภาพครอบครัวขาดความสมบูรณ์ และในขณะที่คน รุ่นใหม่นั้นก็รับเอาความทันสมัยหลายๆ อย่างมาจากภายนอก จึงทำให้หมดความเลื่อมใส และเชื่อถือในสิ่งที่ เป็นจารีตและประเพณีของท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทในการสร้าง และควบคุมความสัมพันธ์ทางสังคม ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะคนในท้องถิ่นปรับตัวไม่ทัน ความเรียบง่าย และการอยู่ร่วมกันที่ไม่มีความ แตกต่างในเรื่องของชนชั้นก็หมดไป สังคมใหม่ที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้เป็นสังคม ที่ซับซ้อนแบบมีชนชั้นและความ รู้สึกในเรื่องการเป็นปัจเจกบุคคล (Wanliphodom & Suriya, 2010)

เมื่อสภาพสังคมกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น มีความเจริญด้านเทคโนโลยี ด้านการคมนาคม หรือ แม้แต่ด้านการศึกษา จึงทำให้วิถีชีวิตผู้คนเปลี่ยนไปมากขึ้น วิถีแห่งความสุขลดลงมีความเร่งรีบ มีความ วุ่นวาย ด้วยสภาพปัญหาสังคมเช่นนี้ จึงเป็นสาเหตุให้หลายคนโยกหาวิถีสังคมในอดีต หรือธรรมชาติความ เป็นชนบท ซึ่งสังคมในอดีตล้วนแต่มีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีน้ำใจไมตรี เอื้อเฟื้อต่อกันโดย การโยกหาอดีตเป็นความพยายามในการดึงเอาอดีตกลับคืนมาแม้เพียงบางส่วนให้เข้ามาอยู่กับบริบทปัจจุบัน (Yanyongkasamsuk, 2012) เมื่อวิถีแห่งความสุขเริ่มลดลง จึงเป็นสาเหตุให้คนในสังคมอยากกลับไปสัมผัส หรือได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่เร่งรีบ ตามต่างจังหวัดหรือในชนบทดังเห็นได้จากกระแสการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติตามท้องถิ่นชนบท รวมถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็ยังคงสามารถรักษาวีถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของตนเอง ไว้ได้อย่างดี เช่น วิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่สามารถสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และ วิถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่ยึดง่ายตามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

ทั้งนี้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่กลุ่มหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าชนเผ่าใด เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมและภาษาเฉพาะของตนเอง ซึ่งมักถูกเรียกว่าเป็นชาวไทยภูเขากลุ่มหนึ่ง เพราะว่าโดยทั่วไปชาวกะเหรี่ยง ชอบตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เขตภูเขาสูงที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นนักมานุษยวิทยาจึงจัดให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Stock) และภาษากะเหรี่ยง (Karenic) ก็ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มตระกูลภาษา จีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Language Family) สำหรับในประเทศไทยนั้นชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ 15 จังหวัดในแถบภาคเหนือและภาคตะวันตก คือ กาญจนบุรี กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน ราชบุรี ลำปาง ลำพูน สุโขทัย สุพรรณบุรี และอุทัยธานี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. สะกอหรือยางขาว เรียกตัวเองว่า ปาเกอญอ เป็นกลุ่มที่มีประชากรมากที่สุด 2. โปว์ เรียกตัวเองว่า โพล่ หรือโพล่ว 3. ปะโอ หรือ ตองสู อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน 4. บะเว หรือ คะยา อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Pempan, 2015)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ชาวกะเหรี่ยงโปว์ในจังหวัดกาญจนบุรี มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำแควใหญ่และแควน้อยตอนบน ซึ่งเป็นเขตภูเขาและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มาก ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม อาชีพส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามภูมิปัญญาดั้งเดิม จากข้อมูลของกองสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี 2545 พบว่าจังหวัดกาญจนบุรี มีประชากรชาวกะเหรี่ยงรวม 30,976 คน กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี 14,257 คน อำเภอทองผาภูมิ 6,039 คน อำเภอศรีสวัสดิ์ 7,035 คน อำเภอไทรโยค 2,779 คน อำเภอเมือง 520 คน และ อำเภอหนองปรือ 301 คน ในส่วนของตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีหลักฐานว่าชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มากกว่า 600 ปีแล้วซึ่งประชาชนเกือบทั้งหมดในตำบลไล่โว่ เป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในอดีตการตั้งตำบลไล่โว่ขึ้นเป็นตำบลอย่างเป็นทางการนั้นเกิดขึ้นหลังจากตั้งสังขละบุรีขึ้นเป็นอำเภอ ในปี 2445 (Phosangphum, 2015) ปัจจุบันตำบลไล่โว่ มีหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงโปว์ จำนวน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกองมืองทะ บ้านเกาะสะเต็ง บ้านไล่โว่บ้านที่ไล่ป่า บ้านจะแก และบ้านสะเน่พ่อง ซึ่งในจำนวนทั้ง 6 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งต่อมาได้รับการประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2517 แต่อย่างไรก็ตามวิถีความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงโปว์ก็ยังคงดำเนินต่อไปในพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร จนได้รับการขนานนามว่าเป็น “วิถีกะเหรี่ยง ทุ่งใหญ่นเรศวร” (Grivijitr, 2016)

สำหรับหมู่บ้านสะเน่พ่อง ตั้งอยู่ในตำบลไล่โว่ ซึ่งห่างจากตัวอำเภอสังขละบุรีประมาณ 10 กิโลเมตร ในอดีตหมู่บ้านสะเน่พ่องเคยเป็นที่ตั้งของเมืองสังขละบุรี ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้ทรงพระราชทานพระแก้วขาว หรือพระพุทธรัดนสังขละบุรีศรีสุวรรณให้แก่ พระศรีสุวรรณคีรีที่ 3 เมื่อครั้งร่วมพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัจจาที่เมืองกาญจนบุรีเพื่อเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองและที่พึ่งศูนย์รวมใจของชาวกะเหรี่ยงตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน (Santipab, 2018) ซึ่งในปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่องนับถือพระพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมโดยมีวัฒนธรรม ประเพณีที่สะท้อนถึงวิถีความเป็นอยู่โดยผ่าน

การถ่ายทอดออกมาในรูปแบบประเพณี 12 เดือน และประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวคู่กับผืนป่า ในส่วนของวิถีการดำรงชีวิต ก็มีวิถีความเป็นอยู่บนฐานทรัพยากร สัมพันธ์กับป่า และสัมพันธ์แบบพอเพียงในรูปแบบเกษตรที่เรียกว่า “ไร่หมุนเวียน” ที่รวมไว้ซึ่งวิถีชีวิตการดำรงชีพความมั่นคงทางอาหารและวัฒนธรรมของคนกะเหรี่ยงไว้ด้วยกัน (Pesang, 2018) และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขบนวิถีแห่งธรรมชาติ อันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ แต่ในทางกลับกันวิถีเหล่านี้ในมุมมองของรัฐหรือคนในสังคมที่เจริญทางการศึกษา กลับมองว่าเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ทำให้ลายธรรมชาติจนเกิดเป็นวาทะกรรมที่ว่า “ชาวเขาบุกรุกป่า” อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐ ที่พยายามโยกย้ายชุมชนออกจากพื้นที่ป่า เมื่อประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทับพื้นที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงโปว์ทั้งหมดแล้ว โดยกรมป่าไม้ระบุว่าพื้นที่ไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงโปว์เป็นไร่ร้างเสื่อมสภาพ จึงมีแผนเร่งฟื้นฟูเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรฝั่งตะวันออก โดยมีเป้าหมายว่าจะย้ายชาวกะเหรี่ยงโปว์ทั้งหมดออกจากป่าและวางแผนป้องกันมิให้กลับเข้ามาตั้งหลักแหล่งในที่เดิม แต่หากยังไม่สามารถย้ายได้ ก็ให้วางแผนควบคุมไม่ให้มีการขยายหมู่บ้านและพื้นที่ทำกิน (Grivijitr, 2016) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ก็ยังไม่สามารถแก้ไขหรือมีวิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพราะในขณะที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเมืองมากขึ้น มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและวัตถุ จนทำให้วิถีชีวิตผู้คนในสังคมเปลี่ยนไป จนเกิดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ แต่ในทางตรงกันข้ามจากการที่ได้ไปสัมผัสถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง พบว่าถึงแม้จะมีปัญหาความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ชาวบ้านกลับเลือกที่จะไม่ใช้ความรุนแรง เลือกที่จะใช้การประนีประนอม ไกล่เกลี่ย ในการแก้ไขปัญหา และยังคงมีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ตลอดจนสามารถที่รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไว้ได้อย่างดีเยี่ยม โดยผู้วิจัยคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นอีกหนึ่งผลงานวิจัยที่จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นสันติวัฒนธรรม เอกลักษณ์คุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนเห็นถึงแนวความคิดของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ที่สามารถดำเนินวิถีการชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุขและสันติสุขตามหลักพุทธสันติวิธี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี
3. เพื่อวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบลงภาคสนาม โดยมีวิธีการดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องและจากเว็บไซต์ เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง วิธีการดำเนินชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อชาวกะเหรี่ยงโปว์

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างสันติสุข ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร ในพื้นที่กรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือเป็นองค์กรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างสันติวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับชาวบ้าน สะเน่พ่อง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

(3) ดำเนินการศึกษาแนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ แนวคิดชาติพันธุ์ แนวคิดเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรม และแนวคิดการอยู่ร่วมกันตามหลักพุทธสันติวิธี ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการที่เกี่ยวกับสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ทั้งนี้เน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ให้ทุกคนได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวความคิดสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ตามกลุ่มที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมบริบทที่ต้องการแล้วนำมาวิเคราะห์ถึงแนวคิดสันติวัฒนธรรมตามหลักพุทธสันติวิธีของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง โดยการสัมภาษณ์ 2 ลักษณะคือ การสัมภาษณ์แบบ Focus Group กับชาวบ้านสะเน่พ่อง

จำนวน 5 คน และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 คน กลุ่มผู้นำทางจิตวิญญาณ หรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน กลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ จำนวน 6 คน กลุ่มเยาวชน จำนวน 2 คน เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาแนวคิดการดำเนินชีวิต และเห็นถึงสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธีของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง ในทุกด้านทุกมิติ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ และการจัดการทางพระพุทธศาสนา โดยดำเนินการและ ใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

(1) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการสร้างสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง

(2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลโล้ว อำเภอสังखละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนามเป็นหลัก ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือ
- 2) กำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยยึดกรอบของการสร้างแนวทางการสัมภาษณ์ ตามคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ
- 3) นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข
- 4) นำแนวคำถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายของประเทศไทยที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง
- 5) ดำเนินการปรับประเด็นของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่คลุมเครือภายหลังจากการนำไปทดลองใช้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- (1) การลงพื้นที่ในประเทศเพื่อรวบรวมข้อมูล
- (2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำให้ควบคู่กับการสัมภาษณ์และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อเห็นแนวทางการสร้างสันติวัฒนธรรม ประเพณี แนวคิดและความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง
- (3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์

6. การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสันติวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลไล่โว่ อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้เห็นและเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลไล่โว่ อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิจัยพบว่าหมู่บ้านสะเน่พ่อง มีชื่อเรียกเป็นภาษากะเหรี่ยงโปว์เรียกว่า “สะเน่พุง” มีประวัติศาสตร์การตั้งหมู่บ้านมาไม่ต่ำกว่า 400 ปี ในอดีตหมู่บ้านสะเน่พ่องได้เคยเป็นที่ตั้งของเมืองสังขลาบุรี โดยมีพระศรีสุวรรณคีรีที่ 1 (ภาวะโพ) เป็นผู้ปกครอง จนมาถึงสมัยของพระศรีสุวรรณคีรีที่ 5 (ทะเจียงโปรง) ได้ยกฐานะเป็นอำเภอ ซึ่งพระศรีสุวรรณคีรีที่ 5 ได้เป็นนายอำเภอสงขลาบุรีคนแรก เมื่อในสมัยรัชกาลที่ 3 พระองค์ได้พระราชทานพระแก้วขาวให้กับพระศรีสุวรรณคีรีที่ 1 ซึ่งพระแก้วขาวถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่อำเภอสังขลาบุรี และต่อมาเมื่อ พ.ศ.2545 สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 (Setapan, 2019) ได้พระราชทานนามพระแก้วขาวใหม่ว่า “พระพุทธรูปตันสังขลาบุรีศรีสุวรรณ” สำหรับชาวบ้านเรียกพระแก้วขาวองค์นี้เป็นภาษากะเหรี่ยงว่า “ไจ่เต็งสะเต็งท่อง” แปลว่า “พระพุทธรูปอันเป็นมิ่งขวัญ เป็นจิตวิญญาณ เป็นชีวิต เป็นลมหายใจ” ในทุกปีจะมีประเพณีสงกรานต์น้ำพระแก้วขาวซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 หรือวันสงกรานต์กะเหรี่ยง

ปัจจุบันหมู่บ้านสะเน่ฟองตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลโล้ว อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรีซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร มีประชากรทั้งหมด 899 คน มีวัดสะเน่ฟองเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ มีสถานศึกษา 2 แห่ง คือ 1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสุนทรเวชและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศรีสุวรรณ ชาวบ้านมีวิถีการดำเนินชีวิต แบบพอเพียง ทำอาชีพเกษตรกรรมคือไร่หมุนเวียน มีการสร้างบ้านเรือนจากไม้ไผ่และบ้านเรือนแบบก่ออิฐถือปูน ใช้พลังงานไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เซลล์ ยังคงมีการแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าคือชุดกะเหรี่ยงแต่จะมีความแตกต่างกันระหว่างชายกับหญิง และหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงาน และเมื่อปี 2553 จึงมีมติคณะรัฐมนตรี (Pesang, 2018) ประกาศให้พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรเป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่ชุมชนสืบทอด พื้นฟูภูมิปัญญา พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา วิถีชีวิตคนอยู่ร่วมกับป่า และสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามจารีตประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติอย่างยั่งยืน ซึ่งชาวบ้านสะเน่ฟองก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนไว้ได้เป็นอย่างดี

2. เพื่อศึกษาสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี

ผลการวิจัยพบว่าชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่ฟองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีนิสัยรักสันโดษ ชอบความสงบ มีความซื่อสัตย์จริงใจ ต่อหน้าอย่างไร ถ้อยหลังก็เป็นอย่างนั้น ไม่ถือตัว มีวิถีความเป็นอยู่แบบพอเพียง มีความผูกพันกับธรรมชาติ ป่าไม้ มีวิถีความเชื่อดั้งเดิมคือนับถือผีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนา ซึ่งความเชื่อและแนวคิดในการดำเนินชีวิตต่างๆ เหล่านี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิด คือ 1. กลุ่มแนวความคิดและประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิม 2. กลุ่มแนวความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและ 3. กลุ่มแนวความคิดและประเพณีที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนา

1. กลุ่มแนวความคิดและความเชื่อดั้งเดิม ประกอบด้วยประเพณีการไหว้ผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นการไหว้ผีบรรพบุรุษประจำตระกูลฝั่งมารดา โดยแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ 1) การไหว้ผีบรรพบุรุษแบบองแขว 2) การไหว้ผีบรรพบุรุษแบบบ่าโพล 3) การไหว้ผีบรรพบุรุษแบบบ่าใจ โดยปกติจะประกอบพิธีไหว้ในช่วงเดือน 5 ซึ่งการนับถือบูชาและการยึดถือปฏิบัติก็จะต่างกันไป (Pumpaiwan, 2019) ตัวชีวิตที่ก่อให้เกิดสันติวัฒนธรรมของกลุ่มความเชื่อนี้คือ การแสดงออกถึงความกตัญญูที่ลูกหลานแสดงออกต่อบรรพบุรุษของตน ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนได้อย่างสันติสุข

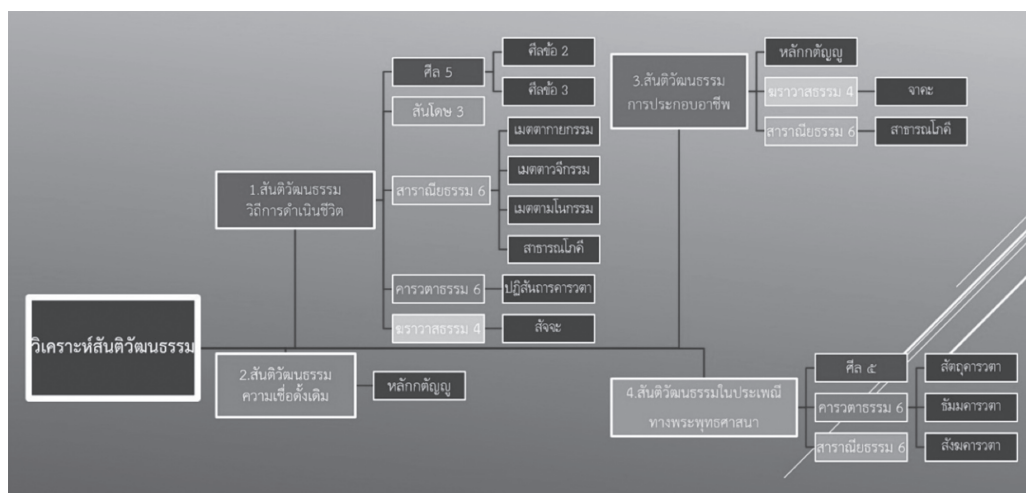
2. กลุ่มแนวความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 1) แนวความคิดเกี่ยวกับการทำไร่ 2) แนวความคิดเกี่ยวกับการบูชาต้นไม้ 3) ประเพณี ฟาดข้าว 4) ประเพณีข้าวใหม่ 5) ประเพณีผูกข้อมือ ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้เป็นการบูชาเทวดาหรือเทพเจ้า อันได้แก่การบูชาพระแม่ธรณีหรือช่งหะรี บูชาพระแม่คงคาหรือโพโตกิ บูชาพระแม่โพสพหรือพิบิโย และบูชารุกขเทวดาหรือรุกขะจือ ที่ช่วยดูแลรักษาข้าวและพืชสวนไร่นา ให้ได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ และตลอดจนดูแลแม่น้ำลำธารและป่าไม้ต่างๆ โดยประเพณีเหล่านี้จะจัดให้มีขึ้นในทุกๆ ปี (Setapan, 2019) ตัวชีวิตที่ก่อให้เกิดสันติวัฒนธรรมของกลุ่มความเชื่อนี้คือ การแสดงออกถึงจาคะ ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือกันในงานส่วนรวม เห็นถึงความสมัคสมานสามัคคีของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

3. กลุ่มแนวความคิดและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีที่มีครบทั้ง 12 เดือน แต่ในบางประเพณีก็ไม่ได้มีการจัดเป็นประจำทุกปี จะมีประเพณีใหญ่ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญเข้าพรรษา ประเพณีบุญออกพรรษา งานบุญกฐิน ประเพณีทำบุญเดือนสิบงานบุญกองไฟ และ ประเพณีบวชป่า ซึ่งงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นนั้นล้วนก่อให้เกิดผลแก่จิตใจโดยประเพณีทั้ง 12 เดือน มีดังนี้ คือ 1) เดือนเมษายน ประเพณีสงกรานต์หรือโบวส้องกร่อง 2) เดือนพฤษภาคม ประเพณีจุดบั้งไฟหรือ โบวสีกะ 3) เดือนมิถุนายน ประเพณีทำบุญถวายเครื่องอัฐบริขารและผ้าอาบน้ำฝนหรือโบวประโธษาหว่า และโบวสะหะ 4) เดือนกรกฎาคม ทำบุญวันเข้าพรรษาหรือโบวปะและเซะของชะโอ 5) เดือนสิงหาคม ทำบุญถือศีลฟังธรรมและทำตักกัลปพฤกษ์หรือประเพณีโป่งไม้ไผ่ 6) เดือนกันยายน ประเพณีทำบุญเดือน สิบหรือโบวกะเตาะเพราะ 7) เดือนตุลาคม ทำบุญวันออกพรรษาหรือโบวบักลุง 8) เดือนพฤศจิกายน ประเพณีทำบุญกฐินหรือโบวเหล่อเหลี้ยกะเอ 9) เดือนธันวาคม ประเพณีทำบุญนิมนต์พระมาฉันที่บ้านหรือ โบวมาฮาเต้า 10) เดือนมกราคม ประเพณีทำบุญกองไฟหรือโบวเอาะเดียว 11) เดือนกุมภาพันธ์ ประเพณี ทำบุญกว่นข้าวทิพย์หรือโบวย้าห์ฮู 12) เดือนมีนาคม ประเพณีทำบุญเจดีย์ทราย หรือโบวซึก และประเพณี บวชป่าหรือการบวชต้นไม้ (Sainitut, 2019) ซึ่งงานประเพณีที่จัดขึ้นนั้นล้วนก่อให้เกิดผลแก่จิตใจ เกิดปิติ สุขที่ได้ทำบุญร่วมกัน ได้แบ่งปันกัน เกิดความสามัคคีกลมเกลียว เกิดการร่วมแรงร่วมใจ เกิดการเสียสละ ไม่เพียงเฉพาะแต่คนในหมู่บ้านเดียวกัน แต่ยังรวมถึงคนหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงที่เดินทางมาร่วมงานด้วย ทำให้เป็นปัจจัยส่งผลให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

3. เพื่อวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านสะเน่พ่อง มีวิถีในการดำเนินชีวิตประจำวันภายใต้หลักพุทธสันติวิธีต่างๆ คือ ยึดหลักศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อที่ 2 และ 3 ที่ถือว่าหลักปฏิบัติที่เคร่งครัดสำหรับทุกคนในหมู่บ้านที่ห้ามละเมิดโดยเด็ดขาด มีหลักสันโดษ คือมีความ เป็นอยู่แบบพอเพียง รักสงบ ไม่ทะเยอทะยาน พอใจในสิ่งที่มีอยู่ นำใช้หลักสาราณียธรรมคือ มีน้ำใจแบ่งปัน สงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีจิตใจเมตตาปรารถนาดีต่อกัน น้อมนำหลักสัจจะ มีความจริงใจต่อหน้าอย่างไร ลับหลังก็อย่างนั้น ในขรรยาวาธรรม 4 มาปฏิบัติ (Sangkateeti, 2019) และมีหลักการวธรรมคือปฏิสันถาร การวตา ความเคารพในปฏิสันถาร คือตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการต้อนรับปฏิสันถารด้วยการต้อนรับ อย่างดียิ่งส่งผลให้เกิดขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่ดีงาม ในส่วนของความเชื่อเรื่องไหว้ผีบรรพบุรุษของ ชาวบ้านสะเน่พ่อง เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูที่มีต่อผีบรรพบุรุษถ้าไม่หากทำพิธีเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ จะเป็นเหตุให้คนในครอบครัวเจ็บป่วยหรือถึงกับความตาย จึงต้องไหว้บูชาซึ่งคล้ายๆ กับการไหว้เจ้าของคน จิน ซึ่งชาวกะเหรี่ยงจะเคร่งครัดและ มีธรรมเนียมปฏิบัติต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ด้วยความเคารพซึ่งการไหว้ผี บรรพบุรุษ นัยว่าจะทำให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขแก่ครอบครัวและเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อ บรรพบุรุษของตน สำหรับแนวความคิดที่เกี่ยวกับการประอาชีวะเกษตรกรรมนั้นชาวบ้านได้ถ่ายทอดผ่าน พิธีกรรมความเชื่อและประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเพณีฟาดข้าว ประเพณีข้าวใหม่ การบูชาต้นไม้ หรือ

ประเพณีผูกข้อมือล้วนเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์และยังแสดงออกถึง จาคะ คือความเสียสละ ในหลักขวาวาธรรม 4 ตลอดจนเป็นการแสดงออกถึงหลักสาราณียธรรม ร่วมมือ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความปรารถนาดีต่อกัน แสดงความหวังดีและไมตรีต่อเพื่อนร่วมงาน ช่วยเหลือ ธุระต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ และประเพณีชาว กะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่ฟองนั้น ที่มีความเกี่ยวเนื่องในทางพระพุทธศาสนา นั้นจะมีครบทั้ง 12 เดือน (Rongpaigam, 2019) งานบุญประเพณีที่จัดขึ้นนั้นล้วนก่อให้เกิดผลแก่จิตใจ เกิดปิติสุขที่ได้ทำบุญร่วมกัน ได้แบ่งปันกัน เกิดความสามัคคีกลมเกลียว เกิดการร่วมแรงร่วมใจ เกิดการเสียสละ ไม่เพียงเฉพาะแต่คนใน หมู่บ้านเดียวกัน แต่ยังรวมถึงคนหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงที่เดินทางมาร่วมงานด้วย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์สันติ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับประเพณีที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนาพบว่าสอดคล้องกับหลักพุทธสันติวิธีคือ หลักศีล 5 หลักการวรรกรรม และหลักสาราณียธรรม ซึ่งชาวบ้านได้ประเพณีปฏิบัติจนเป็นปัจจัยให้ทุกคนในชุมชนอยู่รวม กันอย่างสันติสุขและพบกับความสุขร่มเย็น

ภาพประกอบ 1 : วิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี (ผู้วิจัย)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดการดำเนินชีวิต ของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่ฟอง ตำบลโลโว อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมู่บ้าน สะเน่ฟองมีชื่อเรียกเป็นภาษากะเหรี่ยงโปว์เรียกว่า “สะเน่ฟง” หมายถึง ท่าแพ โดยหมู่บ้านสะเน่ฟอง ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งของตัวเมืองสงขลาบุรี มีพระศรีสุวรรณคีรีที่ 1 (ภาวะโพ) เป็นเจ้าเมือง ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้พระราชทานพระแก้วขาวให้กับ พระศรีสุวรรณคีรีที่ 1 (ภาวะโพ) จนเมื่อ พ.ศ. 2545 สมเด็จพระญาณ-

สังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้พระราชทานนามใหม่ว่า “พระพุทธรัตนสังฆลະบุรีศรีสุวรรณ” หมู่บ้านสะเน่พ่องนั้นเนื่องจากอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เมื่อกระทั่ง ปี 2534 รัฐบาลไทยเริ่มเสนอเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรให้เป็นมรดกโลก เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายเข้ามาเจรจากับชาวบ้านให้ย้ายออกจากพื้นที่ จึงเกิดการคัดค้านจากชาวบ้านและนักวิชาการจำนวนมาก สาเหตุที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องการย้ายชาวบ้านออกจากพื้นที่ป่านั้น เพราะส่วนหนึ่งมองว่าชาวบ้านทำมาหากินด้วยการบุกรุกป่าและล่าสัตว์ ซึ่งส่งผลต่อการประกาศเป็นพื้นที่มรดกโลก ชาวบ้านจึงให้เหตุผลว่า พื้นที่แห่งนี้มีคนอยู่มาอย่างยาวนานหลายร้อยปี ตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ มีคนอยู่มาก่อนที่จะมีการประกาศเป็นพื้นที่มรดกโลก ซึ่งพระแก้วขาวถือว่าเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่ยืนยันว่าชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง อยู่อาศัยมาก่อนที่พื้นที่ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรจะประกาศเป็นมรดกโลก เจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ได้ (Phramaha Ratanapat Khosāpānyo, 2019)

จากผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี ผู้วิจัยพบว่า ชาวกะเหรี่ยงโปว์มีนิสัยรักสันโดษ ชอบความสงบ มีความซื่อสัตย์จริงใจ ไม่ถือตัว มีวิถีความเป็นอยู่แบบพอเพียง มีความผูกพันกับธรรมชาติ ป่าไม้ มีวิถีความเชื่อดั้งเดิมคือนับถือผีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนาซึ่งความเชื่อและแนวคิดในการดำเนินชีวิตต่างๆ เหล่านี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มแนวคิด คือ 1. กลุ่มแนวความคิดและประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมนั้น คือนับถือผี ซึ่งจะนับถืออย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะกลุ่มที่นับถือแบบของเขว แต่ในปัจจุบันนิยมนับถือผีแบบบ่าโพล่และบ่าไจ้ ซึ่งมีวิธีการนับถือหรือปฏิบัติที่ง่ายกว่า 2. กลุ่มแนวความคิดและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นประกอบด้วย 1) แนวความคิดเกี่ยวกับการทำไร่ 2) แนวความคิดเกี่ยวกับการบูชาต้นไม้ 3) ประเพณี ฟาดข้าว 4) ประเพณีข้าวใหม่ 5) ประเพณีผูกข้อมือ ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้เป็นการบูชาเทวดาหรือเทพเจ้าอันได้แก่การบูชาพระแม่ธรณีหรือองค์พระรี บูชาพระแม่คงคาหรือโพธิ์โต๋ บูชาพระแม่โพสพหรือพื๋โย่ และบูชารุกขเทวดาหรือรุกขะจือ โดยชาวบ้านให้ความสำคัญมาก เพราะมีผลต่อวิถีการทำเกษตรกรรม 3. กลุ่มแนวความคิดและประเพณีที่เกี่ยวข้องในทางพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีที่มีครบทั้ง 12 เดือน คล้ายกับฮีสต์ 12 ครอง 14 ของคนอีสาน แต่ในบางประเพณีก็ไม่ได้มีการจัดเป็นประจำทุกปี จะมีประเพณีใหญ่ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญเข้าพรรษา ประเพณีบุญออกพรรษา งานบุญกฐิน โดยเฉพาะงานประเพณีสงกรานต์กะเหรี่ยงที่ถือว่าเป็นงานประจำปีของอำเภอหนึ่งเดียวในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีการจัดอย่างยิ่งใหญ่ติดต่อกันเป็นเวลาอย่างน้อย 3 วัน 3 คืน

จากผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์สันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี พบว่าหมู่บ้านสะเน่พ่องนี้ได้รับอิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนามาจากชนชาติมอญแล้วผสมกับความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ช่วยหล่อหลอมให้ชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่อง มีแนวทางหรือวิถีการดำเนินชีวิตไปในทิศทางเดียวกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคีกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ผู้วิจัยได้พบถึงแนวความคิดที่สอดคล้องกับหลักพุทธสันติวิธีดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเน่พ่องพบว่าสอดคล้องกับหลักศีล 5 (Thai Tipitaka, 1/50/443) ซึ่งเป็นปฏิบัติ ข้อบังคับและจารีตประเพณีที่ใช้มาแต่การต่าง ๆ ควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่ดีงาม ทำให้สมาชิกในชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข หลักสันโดษ (Thai Tipitaka, 1/25/188) เป็นแบบแผนและแนวทางในการดำเนินชีวิต ทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน หรือที่อยู่อาศัย มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายพอใจในสิ่งที่มีอยู่วิถีชีวิตยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม หลักสาราณียธรรม (Thai Tipitaka, 11/324/321) ชาวบ้านสะเน่พ่องยึดหลักสาราณียธรรมนี้ในการดำเนินชีวิต มีความเคารพผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เวลามีงานประเพณีงานบุญต่างๆ ก็ช่วยเหลือกัน มีความสามัคคีกัน ใครมีอะไรก็เอามาแบ่งกันกิน ฟังข้อเรียกร้องและร่วมกันตกลงกัน หลักขรราวาสธรรม (Thai Tipitaka, 15/845/316) เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยเฉพาะหลักสัจจะ ซึ่งชาวบ้านความจริงใจต่อหน้าอย่างไร ถ้อยหลังก็อย่างนั้น รักษาคำพูด หลักคารวตาธรรม (Thai Tipitaka, 22/303/368) คือ ความเคารพในปฏิสันถารต้อนรับดูแล ก่อให้เกิดความสนิทชิดเชื้อปรองดองกันด้วยความสามัคคี ให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจกัน

3.2 แนวคิดสันติวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิม เป็นหลักการที่บรรพบุรุษชาวกะเหรี่ยงได้สอนลูกหลานสืบทอดต่อๆ กันมาคือความเชื่อเรื่องไหว้ผีบรรพบุรุษ ซึ่งแนวความคิดเรื่องไหว้ผีบรรพบุรุษทั้ง 3 แบบ คือ การไหว้ผีบรรพบุรุษแบบองเขว แบบบ่าโพล และแบบบ่าไจ้นั้น เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู ให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขแก่ครอบครัวและเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของตน ซึ่งคล้ายๆ กับการไหว้เจ้าของคนจีน

3.3 แนวคิดสันติวัฒนธรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ชาวบ้านสะเน่พ่องได้ถ่ายทอดผ่านพิธีกรรมความเชื่อและประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเพณีฟาดข้าว ประเพณีข้าวใหม่ การบูชาต้นไม้ หรือประเพณีผูกข้อมือล้วนเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์และยังแสดงออกถึงจาคะ คือความเสียสละ ในหลักขรราวาสธรรม 4 ตลอดจนเป็นการแสดงออกถึงหลักสาราณียธรรม ร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความปรารถนาดีต่อกัน แสดงความหวังดีและไม่ตรีต่อเพื่อนร่วมงาน ช่วยเหลือธุระต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 แนวคิดสันติวัฒนธรรมเกี่ยวกับในประเพณีทางพระพุทธศาสนา จะมีครบทั้ง 12 เดือนงานบุญประเพณีที่จัดขึ้นนั้นล้วนก่อให้เกิดผลแก่จิตใจ เกิดปิติสุขที่ได้ทำบุญร่วมกัน ได้แบ่งปันกัน เกิดความสามัคคีกลมเกลียว เกิดการร่วมแรงร่วมใจ เกิดการเสียสละ พบว่าสอดคล้องกับหลักพุทธสันติวิธีคือหลักศีล 5 หลักคารวตาธรรม และหลักสาราณียธรรม ซึ่งชาวบ้านได้ประพฤติปฏิบัติจนเป็นปัจจัยให้ทุกคนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการทำวิจัยเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์มากมายหลายประเด็น ซึ่งจุดแข็งในสันติวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโปว์ตามหลักพุทธสันติวิธี นั่นคือหลักความกตัญญูและหลักความสามัคคี โดยองค์กร ชุมชน หมู่บ้าน หรือหน่วยงาน สามารถนำหลักความกตัญญูและหลักความสามัคคีนี้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชน หมู่บ้าน หรือหน่วยงานของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการทำวิจัยผู้วิจัยพบว่า การลงสังเกตการณ์ในพื้นที่ยังใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลหรือสัมภาษณ์น้อยเกินไป จึงขอเสนอแนะและทำการศึกษาเพิ่มเติมตามโอกาสอีกต่อไป ได้แก่

1. ศึกษาสันติวัฒนธรรมเฉพาะประเพณีสงกรานต์กะเหรี่ยง หมู่บ้านสะเนฟ่อง
2. ศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดวัยรุ่นกะเหรี่ยงโปว์หมู่บ้านสะเนฟ่องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1990). *Tripitaka: Thai version*. Bangkok: MCU Press.
- Pumpaiwan S. (2019). Villagers. *Interview*. January, 6.
- Grivijitr B. (2016). *Encountering With The Pow Karen Ethnic Group's Representation In Thungyai Naresuan Wildlife Sanctuary*. Ph.D. Dissertation. Thammasat University.
- Pempan P. & Phosangphum J. (2015). *Karen Wisdom Kanchanaburi*. Kanchanaburi: Art and Culture Kanchanaburi Rajabhat University.
- Pesang, S. (2018). *Six years Resolution Cabinet samsingha songfivefivethree: Challenges of upgrading the Karen ethnic lifestyle*. Retrieved November 18, 2018, from [databases/ethnicedb/uploads/file/20180129-PgazKnyau-Siraporn\(1\).pdf](https://databases/ethnicedb/uploads/file/20180129-PgazKnyau-Siraporn(1).pdf).
- Phramaha Ratanapat Khosāpānyo. (2019). Abbot Sanepong Temple. *Interview*. January, 6.
- Sangkateeti C. (2019). Teacher of the School. *Interview*. January, 6.
- Sainitut N. (2019). Director of the School. *Interview*. January, 6.

Santipab. Sanepong Village. Retrieved November 18, 2018, from wearcadi/ Wat%20Sanehpong.html.

Setapan A. (2019). Villagers Sanepong Village. *Interview*. January, 6.

Setapan N. (2019). Headman. *Interview*. January, 6.

Wanliphodom W. & Suriya S. (2010). "Social and cultural changes" Thai Encyclopedia for Youth By His Majesty the King. Dansutthakarn Print Outpost.

Yanyongkasamsuk R. (2012). Nostalgia: Ancient In Modern Society. *Journal of Political Administration and Law*, 4(2), 65.